

2021-02-10
Kulturdepartementet

Remissvar över betänkandet SOU 2021:77 Från kris till kraft – återstart för kulturen

Inledning

När detta remissvar skrivs så är smittspridningen mycket omfattande. Nya restriktioner har införts vilket fått drastiska konsekvenser. Återigen måste kulturens arrangörer stänga ner och arbetstillfällena uteblir. Nu har kulturbranschen fokus på nya krisstöd i stället för på hur återstarten ska fungera. Om återstartsmiljarden omvandlas till krisstöd, så måste regeringen återkomma med en ny återstartsmiljard så snart som möjligt. Det är viktigt att kulturbranschen i god tid får besked om kommande krisstöd. Kulturbranschen behöver känna tillförsikt och få rimliga förutsättningar för att våga planera för en tid efter pandemin.

Sammanfattning

Svensk Jazz är ett riksförbund som samlar arrangörer, musiker, producenter, intresseorganisationer och skivbolag. Nästan alla jazzklubbar är ideella föreningar som med kommunalt stöd och stöd från Kulturrådet driver regelbunden konsertverksamhet. Det är ideella föreningar som arrangerar konserter med professionella musiker. Konserterna tar förvånansvärt lite ansvar för jazzmusik med några få undantag. Detta betyder att jazzmusik, folkmusik med flera genrer är helt beroende av ideella arrangörer för konsert- och speltillfällen och för att nå ut i hela landet.

I detta yttrande vill vi sätta huvudfokus på situationen för fria/ideella arrangörer och hur den påverkar utövarna. Vi vill särskilt understryka behovet av långsiktiga insatser som syftar till att skapa nya stabila strukturer där de ideella arrangörernas situation radikalt förbättras.

Pandemin har blottlagt strukturella problem

Redan före pandemin var det ideella/fria arrangörsledet underfinansierat. Under lång tid har det ideella/fria arrangörsledet inte fått någon uppräknings alls av det ekonomiska stödet. Alla kostnader har ökat för arrangören; lokalhyror, ljud och ljus. Gager till musiker har tyvärr inte fått några nämnvärda uppräknings och förbundets uppmaning till medlemmarna är att följa Musikerförbundets riksminimatariff. Samtidigt har Kulturrådet i sin bidragsgivning använt ekonomiska aspekter (gage enligt avtal) arrangörsutveckling, hög konstnärlig nivå, mångfald och kulturpolitisk relevans som krav gentemot arrangörerna när beviljande av ekonomiskt stöd har beslutats. Det har därför inte funnits några pengar kvar att spendera på den egna organisationen, vare sig det gäller arvodering eller vidareutveckling.

Arrangören är den som skapar ett möte mellan utövare och publik, och utan det mötet blir det inga inkomster för de kulturarbetare som ingår i skapandet av ett event, Noteras bör att detta

möte skapas av individer som inte har eller kommer att få någon ekonomisk kompensation inom överskådlig framtid med det förslag på ökning som återstartsutredningen föreslår.

Den fria kulturen bör jämföras med den institutionella kulturen och då behövs mycket mer pengar till den fria kulturen. En enkel jämförelse visar att institutionella musiker har dubbla gager/arvodet jämfört med vad frilansande jazzmusiker har vid ett framförande. Dessutom så har institutionella musiker även betalt för att repetera samt en skälig pension. Därför måste stödet till de ideella och fria musikarrangörerna kraftigt öka. Det är dags att staten tar ansvar för den fria kulturen som bidrar till samhällets välbefinnande och välmående.

Under pandemin blev det mycket tydligt hur illa det är inom det fria kulturlivet. Artister, konstnärer och kulturarbetare kunde inte klara sig utan ekonomiskt stöd. Många blev tvungna att sadla om och studera till nya yrken eller ta tillfälliga jobb för att överleva. Arrangörerna fick ännu mer att göra med att ställa in program, boka om, betala ut gager, betala hyror utan intäkter. Vissa fick ekonomiskt stöd andra inte. De ideella arrangörerna har inte haft något problem att överleva, de har ju inte fått några pengar tidigare för sina insatser så de har hela vägen levt på annan försörjning.

Efter pandemin behövs återstartspengar och behoven ser olika ut., Vissa har inte längre någon lokal andra är otrygga i om publiken kommer eller ej. Hösten 2021 visade på stora variationer för arrangörerna. Alla vittnade om ett stort uppdämt behov av kultur men vågade folk gå på event? Bland de yngre – ja, men bland de äldre med lika stort behov – nej.

Den fria kulturen behöver en tryggare situation, ingredienser i detta är självfallet ekonomi men även vetskapen om vad som står till buds för att ska skapa ett program som möter samhällsmedborgaren och håller en hög konstnärlig nivå. Att ge Kulturrådet bemyndigande att hantera treåriga stöd är en självklar lösning. Det bör dock starta med att sekvensen ändras så att arrangören vet hur mycket stöd hen kan räkna med för att ta risker i kommande program. Idag ligger hela hanteringsprocessen minst ett halvår fel. I allmänhet så är programarbetet låst med kontrakt skrivna åtaganden gentemot alla inblandade i ett evenemang redan under hösten året innan programåret. Kulturrådet kräver i stort sett information om vilka artister/konstnärer som är bokade vid ansökan. Svar på om ansökan beviljas eller ej kommer i början av det spikade programåret.

7.2.5 Stärk stödet till musikarrangörer

Med hänvisning till ovanstående beskrivning av situationen för ideella/fria arrangörer är förslaget till stärkt stöd till musikarrangörer fullständigt otillräckligt. Vi har i många år hört politiker och myndighetspersoner tala om hur viktiga de ideella kulturarrangörerna är för möjligheten att ta del av kultur i hela landet. Det är därför förvånade att utredningen föreslår en förstärkning på ynk 10 miljoner kronor. Låt säga att det finns 1000 musikarrangörer i Sverige. (det finns troligtvis väldigt många fler!) Då utgör detta stöd 10 000 kronor per arrangör/år, vilket inte ens motsvarar *ett gíg* med hyfsade gager.

Det behövs ett radikalt paradigmskifte i synen på kulturens villkor utanför den institutionella kulturen. Stödet till musikarrangörer behöver öka med 100 miljoner kronor i ett första skede om utredningen menar allvar med att åtgärda strukturella problem och skapa en offensiv kulturpolitik.

Utredningens förslag är att fler arrangörer ska kunna ta del av förslaget och man nämner särskilt så kallade kommersiella arrangörer. Detta resonemang innebär än mindre att nuvarande nätverk av arrangörer kan få förbättrade ekonomiska resurser. Ideella/fria musikarrangörer som bokar professionella musiker nämns överhuvudtaget inte i förslaget, vilket är mycket anmärkningsvärt. Vår uppfattning är att de arrangörer som inte klarar sig på den kommersiella marknaden är de

som ska stödjas i första hand. Majoriteten av s.k. kommersiella arrangörer befinner sig i storstäder där det finns ett stort utbud av musik. De flesta fria/ideella arrangörsföreningarna finns på mindre orter och är ytterst viktiga för tillgängligheten och mångfalden av kultur nationellt. Flera musikgenrer är inte en del av den kommersiella marknaden och får ingen ekonomisk uppbackning därifrån. Det är därför tveksamt om Kulturrådet i det här skedet bör subventionera kommersiella arrangörer.

7.2.3 Kulturcheckar och stimulansstöd

Förslaget till kulturcheck är intressant och publiken behöver på olika sätt stimuleras till att komma tillbaka till arrangemangen. Efter två år av olika restriktioner har vi en publik som skaffat nya vanor och attityder. Förtroendet och relationen mellan publik och arrangör måste därför återupprättas och i många fall utvecklas. I bästa fall kan en kulturcheck stimulera medborgarna att ge sig ut och upptäcka olika kulturarrangemang. Samtidigt har kulturchecken i nuvarande förslag begränsningar där den endast gäller för medborgare över 18 år. På något sätt borde en kulturcheck eller liknande även omfatta barn och ungdom. Innan en form av kulturcheck genomförs behöver erfarenheterna från liknande satsningar som gjorts i Finland och Frankrike studeras och värderas.

7.6 och 7.6.6 Ta tillvara digitaliseringens möjligheter

Digital utgivning av musik är sedan länge ett ekonomiskt sjunkande skepp. När den frilansande musikern och upphovspersonen plötsligt, i och med pandemin, inte kunde spela live så stod denne alltså i princip helt utan inkomst. Många provade att ge ut digitalt producerade låtar, men få har lyckats med att få rimliga inkomster i förhållande till produktionskostnader. Detta står givetvis i relation till volym utgivningar och spridningen i olika digitala kanaler. Utredningen har inte problematiserat detta i tillräcklig omfattning. Det måste bli en annan fördelning vad gäller ersättningar till musiker i relation till plattformarnas ägare. Avsnittet i utredningen om upphovsrätt och ersättningar är inte så konkret och därför är det viktigt att kulturdepartementet intensifierar arbetet med att utreda dessa frågor, något som även utredningen noterar.

Utövare som är både musiker och upphovspersoner har behov av en rimlig balans mellan inkomster som baseras på liveframträdanden (det analoga) och inkomster baserade på musikutgivning (det digitala). Pandemin har gjort det tydligt hur skör situationen är för kulturutövare och hur snabbt mattan dras undan när förutsättningarna förändras. Det är också rimligt att upphovspersoners inkomster från digital musikutgivning speglar den digitala musikutgivningens roll och omfattning i branschen.

7:4 och 7:5 Stärk internationellt utbyte och samverkan

Musik är ett internationellt språk som förstås över hela världen. Men utan möten och utbyten stelnar musikspråket. Därför är det internationella utbytet av stor vikt för den konstnärliga utvecklingen. Ytterligare pengar behöver satsas på internationellt utbyte. Resestöden för grupper och enskilda konstnärer har varit för begränsade och delats ut lite för sporadiskt, troligtvis för att det inte funnits tillräckliga medel. Därför har det ibland inte varit motiverat att söka, även med projekt som hållit hög konstnärlig nivå. Större anslag till Konstnärskommittén och Kulturrådet att dela ut skulle säkert råda bot på detta.

Vad gäller större EU-projekt har ansökningsförfarandet hittills varit för komplicerade för de flesta enskilda konstnärer och grupper att ta sig an.. Ansökningsprocessen måste förenklas för att fler ska orka söka projektbidrag.

7:5 Stärk trygghetssystemen

Musiker som är med i Musikalliansen har, tack vare anställningsformen, en större trygghet än musiker som frilansar med eget företag. Arbetssituationen för dessa grupper skiljer sig inte nämnvärt åt, och att det finns en trygghet för vissa är bra. Det hade dock varit önskvärt att de frilansande musiker som uppbär arbetsstipendier och turnébidrag från Konstnärsnämnden och Kulturrådet i någon utsträckning också omfattades av ett trygghetssystem. Pandemin har gjort det mer än tydligt hur skör kulturbranschen och situationen för dem som verkar inom den är.

7.7 Kulturella och kreativa näringar

De förslag på åtgärder som läggs fram har ett klart "framåtsyftande" fokus med etableringen av KKN och då framförallt med tanke på att det tänkta arbetet ska rikta sitt intresse mot styrningsprocesser och nationella samt regionala strategier. KKNs samverkan med till exempel Vinnova är av godo. Det är överhuvudtaget ett bra tänk med korsbefruktningar och utbyte mellan olika sakkunniga och sammanlänknigen med flera olika departement som på olika sätt gynnar den kulturpolitiska sektorn. Viktigt att tänka på i dessa processer är att i så stor utsträckning som möjligt låta de kulturpolitiska målen ha ett överordnat värde. Det behövs fokus på analys och ökad kunskapsorientering, beslutsfattare behöver mer av evidensbaserade underlag vilket ger ökade möjligheter för gynnsam styrning av kulturpolitiken. En mer samlad och definierad kulturpolitik leder till en starkare internationell ställning och bättre förutsättningar för interkulturella möten som i sin tur främjar "rörligheten" i vår bransch. Betänkandet har i sin helhet ökat förståelsen och insikten av hur sammanfogade och beroende av varandra de olika delarna är som upprätthåller en genomträngande och robust kulturpolitik.

Övrigt

Stödet till främjandeorganisationer behöver öka och ses över. Olika musikgenrer behöver sina företrädare och eldsjäljar. Genom främjandeorganisationerna får musikgenrer stöd och hjälp och arrangörsnätverk underhålls med olika insatser som till exempel utbildning och kursverksamhet och framför allt turnéverksamhet. Främjandeverksamhet i olika musikförbund ger stadga och stimulerar till utveckling. Främjandeverksamhet ska skötas av musikförbunden själva i samarbete med varandra och med stöd från studieförbund. Det betyder att Kulturrådet eller Konstnärsnämnden inte ska vara operativa i främjandefrågor. I stället ska detta skötas av musikförbunden själva. Det var därför beklagligt när Kulturrådet för några år sedan ändrade ordningen så att förbunden inte själva fick fördela det statliga anslaget till sina medlemmar. Fördelningen av anslag var ett stimulerande uppdrag som skapade diskussion och engagemang på ett sätt som var bra för utveckling och förnyelse.

Utredningen nämner inget särskilt om kulturtidskrifternas betydelse för återstart av kulturen. Tidskrifter har en viktig roll genom att skapa intresse för kultur och arrangemang. Kunskap sprids och nyheter får läsare. Trender ifrågasätts eller hyllas och på så sätt upprätthålls intresse och nyfikenhet. Det är därför av stor vikt att även kulturtidskrifter kan få stöd för att överleva. När kulturarrangemang ställs in minskar intresset för att annonsera och därmed ansträngs tidskrifternas ekonomi ytterligare.

Avslut

Utan arrangören blir det inget möte mellan artisten/konstnären och publiken/samhällsmedborgaren, det blir heller inga pengar till utövaren eller alla som är inblandade i skapande av ett event.

Utredningen konstaterar att pandemin har drabbat hela kulturlivet hårt men slår också fast att det är den fria kulturen som drabbats hårdast. Inte speciellt underligt då sektorn är underfinansierad och styvmoderligt behandlad inom kulturpolitiken också under normala omständigheter.

Utredningen handlar i första hand om återstart men har också flera förslag som avser att förstärka kulturens ekonomiska förutsättningar långsiktigt. Vi delar den uppfattningen och hittar också stöd i utredningen för att staten måste ta ett större ansvar för den fria kulturen. Vi vill inte bara se en återstart till status quo. Vi vill se en återstart som innebär en ny kulturpolitisk framtid. Den fria kulturen måste ekonomiskt jämföras med den institutionella kulturen.

Följande handlingar har undertecknats den 16 februari 2022

remissvar återstartsutredningen - från kris till kraft.pdf

(77503 byte)
SHA-512: 6cddba1798f1222db409fc68cd93d18ed0bd5
cff4997d53f5e729a87720e1648f167e6889f3e1b389f2
8186064d3a43f181740de23c12c81748ef8d7bdb8676c

Handlingarna är undertecknade av

2022-02-16 13:02:48 (CET)

Gunno Sandahl

Undertecknat med e-legitimation (BankID)

Undertecknandet intygas av Assently

remissvar återstartsutredningen från kris till kraft

Verifiera äktheten och integriteten av detta kvitto genom att skanna QR-koden till vänster.

Du kan också göra det genom att besöka <https://app.assently.com/case/verify>

SHA-512:

ed4e1bbc6efa852ea2e8908e807ae6e69805203feec905a34b3a769d396b4d607f92ef64bfe4e8f3e3364694d4e2b22da06e424d35ff442e3d44a4c3559d525a

Om detta kvitto

Dokumentet är elektroniskt undertecknat genom e-signeringsplattformen Assently i enlighet med eIDAS, Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 910/2014. En elektronisk underskrift får inte förvägras rättslig verkan eller giltighet som bevis vid rättsliga förfaranden enbart på grund av att underskriften har elektronisk form eller inte uppfyller kraven för kvalificerade elektroniska underskrifter. En kvalificerad elektronisk underskrift ska ha motsvarande rättsliga verkan som en handskriven underskrift. Assently tillhandahålls av Assently AB, org. nr. 556828-8442, Hölländargatan 20, 111 60 Stockholm, Sverige.